EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 19.6.2024
COM(2024) 615 final

Doporučení pro

DOPORUČENÍ RADY

k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Litvy

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 615 final}

Doporučení pro

DOPORUČENÍ RADY

k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Litvy

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1263 ze dne 29. dubna 2024 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1466/97[1], a zejména na čl. 3 odst. 3 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Dne 19. února 2021 vstoupilo v platnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241[2], kterým byl zřízen Nástroj pro oživení a odolnost. Nástroj pro oživení a odolnost poskytuje členským státům finanční podporu na provádění reforem a investic, a přináší tedy fiskální impuls financovaný EU. V souladu s prioritami evropského semestru pomáhá dosáhnout hospodářského a sociálního oživení a provést udržitelné reformy a investice, zejména za účelem podpory zelené a digitální transformace a zvýšení odolnosti ekonomik členských států. Také pomáhá posílit veřejné finance, podnítit hospodářský růst a tvorbu pracovních míst ve střednědobém a dlouhodobém výhledu, zlepšit územní soudržnost v rámci EU a podpořit setrvalé provádění evropského pilíře sociálních práv.

(2) Nařízení o plánu REPowerEU[3] přijaté dne 27. února 2023 má za cíl ukončit závislost EU na dovozu fosilních paliv z Ruska. To by pomohlo dosáhnout energetické bezpečnosti a diverzifikovat dodávky energií v EU a vedlo by k širšímu využívání

---

1 Úř. věst. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/435 ze dne 27. února 2023, kterým se mění nařízení (EU) 2021/241, pokud jde o kapitoly REPowerEU v plánech pro oživení a odolnost, a nařízení (EU) č. 1303/2013, (EU) 2021/1060 a (EU) 2021/1755 a směrnice 2003/87/ES (Úř. věst. L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

obnovitelných zdrojů energie, k zvýšení kapacity pro ukládání energie a k zlepšení energetické účinnosti. Litva doplnila do svého národního plánu pro oživení a odolnost novou kapitolu REPowerEU za účelem financování klíčových reforem a investic, jež pomohou dosáhnout cílů plánu REPowerEU.

(3) Dne 16. března 2023 Komise vydala sdělení „Dlouhodobá konkurenceschopnost EU: výhled po roce 2030“[4] s cílem poskytnout informace pro účely politického rozhodování a vytvořit rámcové podmínky pro zvýšení růstu. Podle sdělení stojí konkurenceschopnost na devíti vzájemně se posilujících stimulech. Těmito stimuly jsou mimo jiné přístup k soukromému kapitálu, výzkum a inovace, vzdělávání a dovednosti a jednotný trh, které představují zásadní politické priority, aby reformy a investice mohly řešit současné výzvy v oblasti produktivity a budovat dlouhodobou konkurenceschopnost EU a jejích členských států. Dne 14. února 2024 navázala Komise na toto sdělení výroční zprávou o jednotném trhu a konkurenceschopnosti[5]. Zpráva podrobně popisuje silné stránky a výzvy evropského jednotného trhu v oblasti konkurenceschopnosti a sleduje vývoj v uplynulém roce pomocí devíti faktorů konkurenceschopnosti.

(4) Dne 21. listopadu 2023 přijala Komise roční analýzu udržitelného růstu 2024[6], jež zahájila cyklus evropského semestru koordinace hospodářských politik pro rok 2024. Priority analýzy v rámci čtyř rozměrů konkurenceschopné udržitelnosti potvrdila 22. března 2024 Evropská rada. Dne 21. listopadu 2023 přijala Komise na základě nařízení (EU) č. 1176/2011 také zprávu mechanismu varování 2024, ve které není Litva uvedena mezi členskými státy, jež by mohly být postiženy nerovnováhami nebo by u nich takové postižení mohlo hrozit a u nichž bude zapotřebí hloubkový přezkum. Téhož dne Komise přijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Litvy na rok 2024. Komise taktéž přijala doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny, které Rada přijala dne 12. dubna 2024, jakož i návrh společné zprávy o zaměstnanosti 2024, která analyzuje provádění hlavních směrů politik zaměstnanosti a zásad evropského pilíře sociálních práv a kterou Rada přijala dne 11. března 2024.

(5) Dne 30. dubna 2024 vstoupil v platnost nový rámec správy ekonomických záležitostí EU. Zmiňovaný rámec zahrnuje nové nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1263 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1466/97. Zahrnuje rovněž pozměněné nařízení (ES) č. 1467/97 o provádění postupu při nadměrném schodku a pozměněnou směrnici 2011/85/EU o rozpočtových rámcích členských států[7]. Cílem nového rámce je udržitelnost veřejného dluhu a udržitelný a inkluzivní růst prostřednictvím postupné fiskální konsolidace a reforem a investic. Prosazuje odpovědnost členských států, více se zaměřuje na střednědobý horizont a stanoví rovněž účinnější a soudržnější vymáhání. Každý členský stát by měl Radě a Komisi předložit národní střednědobý fiskálně-strukturální plán. Národní střednědobé fiskálně-strukturální plány obsahují fiskální, reformní a investiční závazky členského státu pro plánovací horizont čtyř

4 COM(2023) 168 final.
5 COM(2024) 77 final.
6 COM(2023) 901 final.
7 Nařízení Rady (EU) 2024/1264 ze dne 29. dubna 2024, kterým se mění nařízení (ES) č. 1467/97 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku (Úř. věst. L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) a směrnice Rady (EU) 2024/1265 ze dne 29. dubna 2024, kterou se mění směrnice 2011/85/EU o požadavcích na rozpočtové rámce členských států (Úř. věst. L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

nebo pěti let v závislosti na obvyklé délce volebního období v daném státě. Vývoj čistých výdajů[8] v národních střednědobých fiskálně-strukturálních plánech by měl být v souladu s požadavky nařízení (EU) 2024/1263, včetně požadavku na to, aby byl veřejný dluh nejpozději do konce období korekce uveden na věrohodně sestupnou dráhu nebo aby na této dráze setrval anebo aby zůstal na obezřetné úrovni pod hodnotou 60 % HDP a aby se schodek veřejných financí ve střednědobém horizontu snížil pod referenční hodnotu 3 % HDP a/nebo se pod touto hodnotou udržel. Pokud se členský stát zaváže k příslušnému souboru reforem a investic v souladu s kritérii stanovenými v nařízení (EU) 2024/1263, může být období korekce prodlouženo, a to nejvýše o tři roky. Za účelem podpory přípravy těchto plánů má Komise dne [21. června] 2024 poskytnout členským státům pokyny k obsahu plánů a následných výročních zpráv o pokroku, které budou muset předložit, a v souladu s článkem 5 nařízení (EU) 2024/1263 jim předá technické pokyny k fiskálním úpravám (případně referenční trajektorie a technické informace). Členské státy by měly předložit své střednědobé fiskálně-strukturální plány do 20. září 2024 s výjimkou případů, kdy se členský stát a Komise dohodnou na přiměřeném prodloužení této lhůty. Členské státy by měly zajistit, aby se do přípravy těchto plánů zapojily jejich vnitrostátní parlamenty a aby byly případně konzultovány nezávislé fiskální instituce, sociální partneři a další vnitrostátní zúčastněné strany.

(6) V roce 2024 se evropský semestr pro koordinaci hospodářských politik nadále vyvíjí v souladu s prováděním Nástroje pro oživení a odolnost. Stále platí, že pro naplnění politických priorit v rámci evropského semestru je zásadně důležité plné provedení plánů pro oživení a odolnost, neboť tyto plány pomáhají účinně řešit všechny výzvy, které byly uvedeny v příslušných doporučeních pro jednotlivé země vydaných v posledních letech, nebo významnou část těchto výzev. Doporučení pro jednotlivé země z let 2019, 2020, 2022 a 2023 zůstávají stejně relevantní i pro plány pro oživení a odolnost, které byly revidovány, aktualizovány nebo pozměněny v souladu s články 14, 18 a 21 nařízení (EU) 2021/241.

(7) Dne 14. května 2021 předložila Litva Komisi v souladu s čl. 18 odst. 1 nařízení (EU) 2021/241 svůj národní plán pro oživení a odolnost. Komise podle článku 19 nařízení (EU) 2021/241 posoudila relevanci, účinnost, efektivnost a ucelenost tohoto plánu v souladu s pokyny pro posuzování stanovenými v příloze V uvedeného nařízení. Dne 28. července 2021 přijala Rada rozhodnutí o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Litvy[9], které bylo dne 9. listopadu 2023 změněno s ohledem na čl. 18 odst. 2 nařízení (EU) 2021/241 za účelem aktualizace maximálního finančního příspěvku na nevratnou finanční podporu, jakož i za účelem začlenění kapitoly REPowerEU[10]. Uvolnění splátek je podmíněno rozhodnutím Komise přijatým v souladu s čl. 24 odst. 5 nařízení (EU) 2021/241, že Litva uspokojivě splnila příslušné milníky a cíle

---

[8] Čisté výdaje podle definice v článku 2 nařízení Rady (EU) 2024/1263 ze dne 29. dubna 2024 (Úř. věst. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). „Čistými výdaji“ se rozumí veřejné výdaje očištěné o i) úrokové výdaje, ii) diskreční opatření na straně příjmů, iii) výdaje na programy Unie, které jsou plně kompenzovány příjmy z fondů Unie, iv) vnitrostátní výdaje na spolufinancování programů financovaných Unií, v) cyklické prvky výdajů na dávky v nezaměstnanosti a vi) jednorázová a jiná dočasná opatření.

[9] Prováděcí rozhodnutí Rady ze dne 28. července 2021 o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Litvy (10477/2021).

[10] Prováděcí rozhodnutí Rady ze dne 23. listopadu 2023, kterým se mění prováděcí rozhodnutí ze dne 28. července 2021 o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Litvy (14637/2023).

stanovené v prováděcím rozhodnutí Rady. Předpokladem uspokojivého splnění je rovněž absence zvratu u dříve dosažených milníků a cílů.

(8) Dne 19. června 2024 zveřejnila Komise zprávu o Litvě pro rok 2024[11]. Posoudila pokrok, který Litva učinila při plnění příslušných doporučení, jež pro ni přijala Rada v letech 2019 až 2023, a zhodnotila, jak Litva provádí plán pro oživení a odolnost. Vycházejíc z této analýzy, zpráva o Litvě poukázala na mezery, pokud jde o výzvy, které plán pro oživení a odolnost neřeší nebo je řeší pouze částečně, a na nové a vznikající výzvy. Posoudila rovněž pokrok Litvy při provádění evropského pilíře sociálních práv a v plnění hlavních cílů EU v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby, jakož i pokrok při dosahování cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

(9) Na základě údajů potvrzených Eurostatem[12] se schodek veřejných financí Litvy zvýšil z 0,6 % HDP v roce 2022 na 0,8 % v roce 2023, zatímco veřejný dluh vzrostl ze 38,1 % HDP na konci roku 2022 na 38,3 % na konci roku 2023.

(10) Dne 12. července 2022 doporučila Rada[13] Litvě přijmout opatření, kterými by v roce 2023 zajistila, aby byl růst primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů v souladu s celkově neutrálním nastavením fiskální politiky[14], a brát přitom v potaz pokračující dočasnou a cílenou podporu domácností a podniků, které jsou nejzranitelnější vůči prudkým nárůstům cen energií, a osob prchajících z Ukrajiny. Litvě bylo doporučeno, aby se připravila přizpůsobit běžné výdaje vyvíjející se situaci. Litvě bylo též doporučeno rozšířit veřejné investice do zelené a digitální transformace a energetické bezpečnosti při zohlednění iniciativy REPowerEU, a to i s využitím Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů Unie. V roce 2023 bylo podle odhadů Komise nastavení fiskální politiky[15] v kontextu vysoké inflace expanzivní, a to ve výši 0,6 % HDP. Příspěvek růstu primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů (očištěných o diskreční opatření na straně příjmů) k nastavení fiskální politiky v roce 2023 byl v zásadě neutrální povahy a činil −0,2 % HDP. Zahrnuty jsou také vyšší náklady na poskytování dočasné ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP). Růst vnitrostátně financovaných primárních běžných výdajů v roce 2023 byl v souladu s doporučením Rady. Příspěvek primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů měl v zásadě neutrální povahu v důsledku snížení nákladů na podpůrná opatření (cílená i necílená) pro domácnosti a podniky v reakci na prudký nárůst cen energií (o 0,9 procentního bodu HDP). Mezi hlavní faktory růstu primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů (očištěných o diskreční opatření na straně příjmů) patřily mzdy ve veřejném sektoru, sociální dávky a důchody. Výdaje financované z grantů v rámci Nástroje pro oživení

11 SWD(2024) 615 final.

12 Eurostat, Euro ukazatele, 22.4.2024.

13 Doporučení Rady ze dne 12. července 2022 k národnímu programu reforem Litvy na rok 2022 a stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2022 (Úř. věst. C 334, 1.9.2022, s. 120).

14 Na základě prognózy Komise z jara 2024 se střednědobý růst potenciálního produktu Litvy v roce 2023, který se používá k měření nastavení fiskální politiky, odhaduje v nominálním vyjádření na 10,5 % na základě desetiletého průměrného tempa růstu reálného potenciálu a deflátoru HDP pro rok 2023.

15 Nastavení fiskální politiky je definováno jako měřítko roční změny základní rozpočtové pozice vládních institucí. Jeho cílem je posoudit ekonomické impulsy plynoucí z fiskálních politik, a to jak z těch, které jsou financovány z vnitrostátních zdrojů, tak z těch, které jsou financovány z rozpočtu EU. Nastavení fiskální politiky se měří jako rozdíl mezi i) střednědobým potenciálním růstem a ii) změnou primárních výdajů očištěných o diskreční opatření na straně příjmů (a s vyloučením dočasných mimořádných opatření souvisejících s krizí COVID-19) a včetně výdajů financovaných z nevratné podpory (grantů) z Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů Unie.

a odolnost a dalších fondů EU činily v roce 2023 1,2 % HDP. Investice financované z vnitrostátních zdrojů činily v roce 2023 3,5 % HDP, což představuje nárůst o 0,9 procentního bodu oproti roku 2022. Litva financovala další investice prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů EU. Litva financovala veřejné investice do zelené a digitální transformace a do energetické bezpečnosti, jako je instalace čtyř zařízení pro ukládání energie, která mají zajistit bezpečnost a stabilitu litevské elektrizační soustavy a která jsou částečně financována z Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů EU.

(11) Prognóza Komise z jara 2024 předpokládá růst reálného HDP v roce 2024 o 2,0 % a v roce 2025 o 2,9 % a inflaci měřenou HISC v roce 2024 na úrovni 1,9 % a v roce 2025 na úrovni 1,8 %.

(12) Prognóza Komise z jara 2024 předpokládá na rok 2024 schodek veřejných financí ve výši 1,8 % HDP, přičemž poměr veřejného dluhu k HDP by měl do konce roku 2024 vzrůst na 38,9 %. Zvýšení schodku v roce 2024 odpovídá nárůstu výdajů, který není plně doprovázen rostoucími příjmy. Výdaje rostou v důsledku valorizace důchodů a sociálních dávek, zvyšování mezd ve veřejné sféře, běžných transferů vyplácených vládou a úrokových výdajů. Předpokládá se, že mzdy ve veřejném sektoru porostou podobně vysokým tempem jako mzdy v soukromém sektoru, aby se zachovala konkurenceschopnost veřejného sektoru jako zaměstnavatele. Na základě odhadů Komise se předpokládá, že nastavení fiskální politiky bude mít v roce 2024 expanzivní povahu a dosáhne −1,6 % HDP.

(13) Podle prognózy Komise z jara 2024 budou výdaje ve výši 0,8 % HDP v roce 2024 financovány z nevratné podpory („grantů“) z Nástroje pro oživení a odolnost (v roce 2023 to byly výdaje ve výši 0,3 % HDP). Výdaje financované z grantů Nástroje pro oživení a odolnost umožní vysoce kvalitní investice a reformy zaměřené na zvýšení produktivity bez přímého dopadu na saldo veřejných financí a veřejný dluh Litvy. Podle prognózy Komise z jara 2024 se očekává, že výdaje ve výši 0,5 % HDP budou v roce 2024 kryty půjčkami z Nástroje pro oživení a odolnost, zatímco v roce 2023 to bylo 0,0 % HDP.

(14) Dne 14. července 2023 Rada Litvě doporučila[16] zachovat v roce 2024 zdravou fiskální situaci. Členské státy byly vyzvány, aby při plnění rozpočtů na rok 2023 a při přípravě návrhů rozpočtových plánů na rok 2024 zohlednily skutečnost, že Komise navrhne Radě zahájení postupů při nadměrném schodku na základě porušení referenční hodnoty schodku podle údajů o plnění rozpočtu za rok 2023. Podle prognózy Komise z jara 2024 by mělo strukturální saldo Litvy v roce 2024 činit –0,8 % HDP (oproti 0,1 % v roce 2023), a mělo by se tedy udržet blízko střednědobého rozpočtového cíle, který je vytyčen jako strukturální saldo ve výši –1,0 % HDP. To je v souladu s tím, co doporučila Rada.

(15) Rada Litvě rovněž doporučila, aby v letech 2023 a 2024 co nejdříve zrušila platná mimořádná podpůrná opatření v oblasti energetiky. Rada dále upřesnila, že pokud by opětovné zvyšování cen energií vyžadovalo nová podpůrná opatření nebo pokračování těch stávajících, měla by Litva zajistit, aby se daná opatření zaměřovala na ochranu zranitelných domácností a podniků, aby byla fiskálně přijatelná a aby zachovávala pobídky k úsporám energie. Prognóza Komise z jara 2024 odhaduje čisté rozpočtové

[16] Doporučení Rady ze dne 14. července 2023 k národnímu programu reformem Litvy na rok 2023 a stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2023 (Úř. věst. C 312, 1.9.2023, s. 135).

náklady[17] na mimořádná podpůrná opatření v oblasti energetiky na 0,3 % HDP v roce 2023 a předpokládá, že v roce 2024 budou činit méně než 0,1 % a v roce 2025 0,0 %. Zejména kompenzace DPH vypočtené z tepelné energie a teplé vody pro spotřebitele v domácnostech zůstane v platnosti i v roce 2024. Předpokládá se, že mimořádná podpůrná opatření v oblasti energetiky budou v letech 2023 a 2024 co nejdříve zrušena. To je v souladu s tím, co doporučila Rada.

(16) Rada také Litvě doporučila zachovat veřejné investice financované z vnitrostátních zdrojů a zajistit účinné využívání grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů EU, zejména za účelem podpory zelené a digitální transformace. Prognóza Komise z jara 2024 předpokládá, že veřejné investice financované z vnitrostátních zdrojů v roce 2024 klesnou na 3,3 % HDP oproti 3,5 % HDP v roce 2023. Důvodem jsou mimořádně vysoké investice do infrastruktury v roce 2023, včetně investic do obrany a bezpečnosti. Pro srovnání, v období 2019–2022 činily veřejné investice financované z vnitrostátních zdrojů v průměru 2,8 % HDP. Zohlední-li se tyto dodatečné faktory, lze konstatovat, že veřejné investice v roce 2024 dodrží doporučení Rady. Veřejné výdaje financované z příjmů z fondů EU, včetně grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost, by měly podle očekávání v roce 2024 vzrůst na 1,8 % HDP (v roce 2023 činily 1,2 % HDP).

(17) Prognóza Komise z jara 2024 předpovídá na základě politických opatření známých ke dni její uzávěrky a na základě předpokladu nezměněné politiky schodek veřejných financí ve výši 2,2 % HDP v roce 2025. Zvýšení schodku v roce 2025 je zejména odrazem rostoucích sociálních výdajů v důsledku indexace důchodů a sociálních dávek, zatímco příjmy by měly zůstat v poměru k HDP stabilní: předpokládané zvýšení příjmů ze sociálních příspěvků a nepřímých daní bude vyváženo snížením příjmů z daní z příjmů právnických osob v důsledku postupného zrušení „dočasného solidárního příspěvku“, který je v současné době vybírán od bank, a také předpokládaným snížením úrokových příjmů, neboť vláda plánuje snížit své hotovostní vklady u centrální banky. Poměr veřejného dluhu k HDP by se měl do konce roku 2025 zvýšit na 41,6 %, k čemuž přispěje rostoucí schodek.

(18) Daňové příjmy Litvy v poměru k HDP se v roce 2023 zvýšily, přesto však výrazně zaostávají za průměrem EU. Z tohoto důvodu je omezeno financování veřejných výdajů na zdravotní péči, sociální ochranu a všeobecné veřejné služby. V roce 2022 činily příjmy z daní z nemovitostí, které patří mezi daně nejméně poškozující růst, pouze 0,3 % HDP, což je přibližně sedmkrát méně než průměr EU. Částka z kapitálových daní (jako podíl na HDP) vybraná v Litvě nedosahuje ani poloviny průměru EU a Litva má jedny z nejnižších daní z dopravy v EU a je jedním z mála členských států bez roční daně z osobních automobilů. Veřejné výdaje na sociální ochranu se v roce 2023 zvýšily, stále jsou však výrazně pod průměrem EU. To se promítá do relativně nízké úrovně sociálních dávek a omezeného pokrytí, přičemž starobní důchody patří k nejnižším v EU v poměru k příjmům ze zaměstnání. Výdaje na všeobecné veřejné služby jsou obzvláště nízké a dosahují méně než poloviny průměrné výše finančních prostředků (v procentech HDP) v EU. Nedostatečné finanční zdroje na zdravotní péči mají za následek vysokou míru neuspokojených potřeb pacientů, a to zejména u nízkopříjmových skupin, silnou závislost na přímých platbách a neschopnost nabídnout zdravotnickým pracovníkům konkurenceschopné platy a podmínky.

[17] Tento údaj představuje výši ročních rozpočtových nákladů na daná opatření, na straně příjmů i výdajů a v příslušných případech po očištění o příjmy z daní z neočekávaných zisků dodavatelů energie.

(19) V souladu s čl. 19 odst. 3 písm. b) a s přílohou V kritériem 2.2 nařízení (EU) 2021/241 zahrnuje plán pro oživení a odolnost rozsáhlý soubor vzájemně se posilujících reforem a investic, které mají být provedeny do roku 2026. Očekává se, že tyto reformy a investice pomohou účinně řešit všechny výzvy identifikované v příslušných doporučeních pro Litvu nebo jejich významnou část. Pro podporu dlouhodobé konkurenceschopnosti Litvy prostřednictvím zelené a digitální transformace a pro současné zajištění sociální spravedlnosti je v tomto napjatém časovém rámci nezbytné, aby byl plán, včetně kapitoly REPowerEU, prováděn rychle a účinně. Pro splnění závazků plánu do srpna 2026 je nezbytné, aby Litva pokračovala v provádění reforem a investic a řešila vznikající zpoždění, což se týká zejména daňové reformy. Aby byla zajištěna široká podpora pro úspěšné provádění plánu pro oživení a odolnost, je i nadále nezbytné do procesu systematicky zapojovat místní a regionální orgány, sociální partnery, občanskou společnost a další příslušné zúčastněné strany.

(20) V rámci přezkumu fondů politiky soudržnosti v polovině období je Litva v souladu s článkem 18 nařízení 2021/1060 povinna do března 2025 přezkoumat každý program, mimo jiné s přihlédnutím k problémům uvedeným v doporučeních pro jednotlivé země na rok 2024 i ke svému vnitrostátnímu plánu v oblasti energetiky a klimatu. Tento přezkum je základem pro konečné přidělení finančních prostředků EU zahrnutých do každého programu. Litva sice dosáhla pokroku v provádění politiky soudržnosti a evropského pilíře sociálních práv, ale problémy přetrvávají a mezi regionem hlavního města a zbytkem Litvy přetrvávají značné regionální rozdíly, pokud jde o hospodářskou činnost, investice a sociální ukazatele. Je nezbytné urychlit provádění programů v rámci politiky soudržnosti. Priority dohodnuté v programech jsou i nadále relevantní. Je důležité pokračovat v řešení regionálních rozdílů a zároveň se zaměřit na okresy, které zaostávají. Zlepšování kvality a přístupu ke vzdělávání (včetně provádění evropské záruky pro děti), sociálním a zdravotním službám je i nadále důležité. Litva by také mohla využít iniciativu Platformy strategických technologií pro Evropu na podporu transformace průmyslu prostřednictvím vývoje a zavádění digitálních a deep tech inovací s vysokou přidanou hodnotou, jakož i čistých technologií a biotechnologií účinně využívajících zdroje, a to i v oblasti obrany a dvojího užití.

(21) Kromě hospodářských a sociálních výzev, které řeší plán pro oživení a odolnost a další fondy EU, čelí Litva několika dalším výzvám souvisejícím se zdravotnictvím a důchodovým systémem, konkurenceschopností, veřejnými službami a také životním prostředím a řízením zdrojů.

(22) Rozsah preventivních služeb, služeb včasné diagnostiky a služeb primární péče je v Litvě omezený a v týmech primární péče chybí odpovídající kompetence. V důsledku toho zůstává úroveň úmrtnosti, které lze předcházet léčbou, vysoká. Vliv na to mají nedostatky v preventivních intervencích, zdravotnickém screeningu a poskytování léčby, ale také rizikové faktory chování. Výdaje na zdravotnictví patří i nadále k nejnižším v EU (v roce 2021 bylo pouze 68,6 % z nich financováno z veřejných zdrojů). Litva začíná přijímat legislativní opatření a investovat do posílení primární a preventivní péče, ale výsledky se zatím nedostavily.

(23) Přestože se sociální dávky a starobní důchody v posledních letech v průměru zvyšují, schopnost daňového systému a systému dávek zmírnit chudobu (20,9 % oproti 16,5 % v EU) a příjmovou nerovnost (koeficient S80/S20 na úrovni 6,39 oproti 4,74 v EU) je v Litvě stále nedostatečná. Přiměřenost starobních důchodů ve vztahu k příjmům před odchodem do důchodu se zhoršila a zůstává kriticky nízká. V roce 2022 (poslední

dostupné údaje) tvořil medián disponibilního příjmu starších osob (65 let a více) 65 % mediánu před odchodem do důchodu[18], což je o 15 procentních bodů méně než průměr EU. Rozdíl mezi příjmem před odchodem do důchodu a po odchodu do důchodu se od roku 2014 prohlubuje. Souhrnná míra náhrady starobních důchodů[19], která udává výši důchodů jako podíl na mzdách před odchodem do důchodu před zdaněním, byla v roce 2022 nejnižší v EU. Ačkoli se průměrný důchod vyplácený ze státního fondu sociálního pojištění výrazně zvýšil (z 277 EUR v roce 2017 na 539 EUR v roce 2023), stále zůstává pod hranicí chudoby (564 EUR v roce 2023). Nízká celková přiměřenost důchodů vede k nárůstu chudoby ve stáří. V roce 2022 byla míra ohrožení chudobou u starších osob jedna z nejvyšších v EU (39,5 % v Litvě oproti 17,3 % v EU). Navzdory pokroku dosaženému v posledních letech zůstává energetická chudoba jednou z nejvyšších v EU. Řešení těchto problémů by rovněž přispělo k podpoře vzestupné sociální konvergence v souladu s druhou fází analýzy zemí provedené útvary Komise na základě prvků Rámce sociální konvergence[20].

(24) V Litvě přetrvávají regionální rozdíly, které se ještě prohlubují v důsledku negativního demografického vývoje. V Litvě jsou rozdíly mezi městem a venkovem, pokud jde o riziko chudoby nebo sociálního vyloučení, ve srovnání s průměrem EU výrazně větší (10,7 procentního bodu oproti 0,4 procentního bodu v roce 2022, počítáno jako rozdíl v podílu obyvatelstva). Pro menší a odlehlejší obce je stále obtížnější zajistit přístup ke kvalitní zdravotní péči, vzdělávání, sociálním službám, dopravě, energetice, zásobování vodou a dalším veřejným službám účinným způsobem a urychlit hospodářský rozvoj. Obcím chybí spolupráce, která by umožnila sdružit odborné znalosti a investice za účelem rozšíření a zlepšení účinnosti a efektivity poskytování veřejných služeb. Roztříštěný a nerovnoměrně rozvinutý systém veřejné dopravy, nedostatečné vnitřní propojení a intermodalita[21], plánování cest a další základní služby pro cestující ztěžují přístup k pracovním místům a veřejným službám, zejména v odlehlých a venkovských oblastech, což přispívá k regionálním rozdílům. Litva má nejméně rozvinutou a nejméně využívanou síť veřejné dopravy v EU – pouze 5,3 % cestujících se přepravuje veřejnou dopravou, z toho 0,9 % vlakem. Litva má značný prostor pro zlepšení koordinace systému veřejné dopravy na regionální i centrální úrovni.

(25) Litva zaznamenává omezený růst produktivity, částečně v důsledku nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi. Ačkoli má země jednu z nejvyšších měr dosaženého terciárního vzdělání, pro 72 % litevských firem je hlavní překážkou dlouhodobých investic nedostatek kvalifikovaných pracovníků a pouze 47 % absolventů vysokých škol najde práci odpovídající jejich úrovni vzdělání. Zapojení sociálních partnerů do tvorby studijních programů a kontrola kvality vysokoškolských studijních programů zůstávají slabé. Síť vysokoškolských institucí se nepřizpůsobila klesajícímu počtu studentů a bude čelit dalším tlakům, jakmile letos vstoupí v platnost nový systém přijímání studentů. Litva sice naplánovala několik projektů reorganizace vysokých škol, ale je třeba vyvinout další úsilí ke zvýšení efektivity sítě vysokoškolského vzdělávání a ke konsolidaci roztříštěného systému výzkumu.

---

18 Medián disponibilního příjmu ve věkové kategorii 55–64 let.

19 Tento ukazatel je definován jako poměr mediánu hrubého důchodu jednotlivce ve věkové kategorii 65–74 let vůči mediánu hrubého výdělku jednotlivce ve věkové kategorii 50–59 let bez započítání dalších dávek sociálního zabezpečení.

20 SWD(2024) 132 final.

21 Charakteristika dopravního systému, v němž se k uskutečnění přepravy „od dveří ke dveřím“ používají integrovaně alespoň dva různé druhy dopravy.

(26) Litva zaostává za průměrem EU v různých ukazatelích inovací, jako je intenzita výzkumu a inovací, partnerství veřejného a soukromého sektoru a soukromé investice do výzkumu a inovací. Veřejné výdaje na výzkum a inovace v roce 2022 činily 0,53 % HDP, což je nejnižší úroveň od roku 2007. Složitá pravidla omezují přístup akademické a podnikatelské sféry k veřejným opatřením na podporu výzkumu a inovací. Soukromé investice do výzkumu a inovací v posledních letech stagnují a jsou třikrát nižší, než je průměr EU. Situaci zhoršuje omezený přístup k financování, který brání růstu inovativních podniků, zejména malých a středních podniků, které se potýkají s omezenou dostupností alternativních zdrojů financování.

(27) Litevské hospodářství, zejména průmysl, je při využívání materiálů pro vytváření bohatství podstatně méně efektivní, než je průměr EU. Produktivita zdrojů zůstává od roku 2018 trvale pod průměrem EU, což se vyznačuje vyšší materiálovou stopou. Míra využití oběhového materiálu v Litvě byla v roce 2022 třikrát nižší než průměr EU (4,1 % oproti 11,5 %) a od roku 2018 nevykazuje žádné známky zlepšení. To znamená, že přibližně 96 % všech materiálů není v Litvě znovu použito, což svědčí o značném prostoru pro zlepšení roztříštěného systému třídění a recyklace odpadů a podporu využívání druhotných materiálů pro tvorbu hodnot. Tři čtvrtiny plochy litevského fondu budov byly navíc postaveny před rokem 1992, což má za následek nízkou energetickou účinnost a vyšší spotřebu energie (a tím i energetickou chudobu). Zlepšení produktivity zdrojů může snížit závislost na nestabilních trzích se surovinami, snížit výrobní náklady, a tím zvýšit konkurenceschopnost díky zvýšení efektivity, a zároveň pomoci minimalizovat negativní dopady na životní prostředí. Zároveň jsou dvě třetiny stanovišť chráněných podle právních předpisů EU z hlediska ochrany v nepříznivém stavu a dobrého ekologického stavu dosahuje pouze polovina všech útvarů povrchových vod. V Litvě došlo k výraznému úbytku biologické rozmanitosti v zemědělské krajině. Příkladem je pokles populace polního ptactva v letech 2000–2020 téměř o polovinu. Zemědělský sektor je navíc druhým největším zdrojem emisí skleníkových plynů v Litvě a jeho emise od roku 2005 rostou. Investiční mezera v oblasti životního prostředí byla v Litvě v období 2014–2020 celkově odhadnuta na 2,2 % HDP, což je výrazně nad průměrem EU, který činí 0,8 %. Stále tedy existuje prostor pro další sladění zemědělských postupů s environmentálními cíli.

(28) Vzhledem k úzké provázanosti ekonomik členských států eurozóny a jejich kolektivnímu příspěvku k fungování hospodářské a měnové unie Rada v roce 2024 doporučila, aby členské státy eurozóny přijaly opatření k provedení doporučení týkajícího se hospodářské politiky eurozóny, a to i prostřednictvím svých plánů pro oživení a odolnost. K provedení prvního, druhého, třetího a čtvrtého doporučení pro eurozónu přispívají v případě Litvy doporučení 1, 2, 3 a 4,

DOPORUČUJE Litvě v období 2024–2025:

1. Včas předložit střednědobý fiskálně-strukturální plán. V souladu s požadavky reformovaného Paktu o stabilitě a růstu omezit růst čistých výdajů[22] v roce 2025 na míru, která je v souladu se zachováním schodku veřejných financí pod referenční hodnotou 3 % HDP stanovenou ve Smlouvě, a udržet veřejný dluh ve střednědobém

[22] Podle čl. 2 odst. 2 nařízení (EU) 2024/1263 se „čistými výdaji“ rozumí veřejné výdaje očištěné o úrokové výdaje, diskreční opatření na straně příjmů, výdaje na programy Unie, které jsou plně kompenzovány příjmy z fondů Unie, vnitrostátní výdaje na spolufinancování programů financovaných Unií, cyklické prvky výdajů na dávky v nezaměstnanosti a jednorázová a jiná dočasná opatření.

horizontu na obezřetné úrovni. Zajistit odpovídající financování zdravotní péče, sociální ochrany a obecných veřejných služeb.

2. Řešit vznikající zpoždění, aby bylo možné pokračovat v rychlém a účinném provádění plánu pro oživení a odolnost, včetně kapitoly REPowerEU, a zajistit dokončení reforem a investic do srpna 2026. Urychlit provádění programů v rámci politiky soudržnosti. V rámci přezkumu v polovině období se nadále soustředit na dohodnuté priority a zároveň zvážit možnosti, které poskytuje iniciativa Platformy strategických technologií pro Evropu ke zlepšení konkurenceschopnosti.

3. Zlepšit zdravotní výsledky a odolnost zdravotního systému posílením primární péče a rozšířením preventivní péče. Zvýšit přiměřenost starobních důchodů při současném zachování udržitelnosti důchodového systému. Řešit regionální rozdíly podporou spolupráce mezi obcemi při zlepšování přístupu k veřejným službám, včetně veřejné dopravy.

4. Řešit nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi zlepšením relevantnosti vysokoškolského vzdělávání pro trh práce. Usnadnit soukromé investice do výzkumu a inovací. Zvýšit produktivitu zdrojů s cílem pokročit směrem k oběhovému hospodářství.

V Bruselu dne

Za Radu
předseda/předsedkyně